

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет початкової, технологічної та професійної освіти
Кафедра спеціальної педагогіки та інклюзії
Кафедра технологій спеціальної та інклюзивної освіти
Кафедра логопедії та спеціальної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

О.Г. Ізбока

«21» березня 2024 р.

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ З
ТЕОРЕТИЧНИХ ТА МЕТОДИЧНИХ ОСНОВ ВИХОВАННЯ
ДІТЕЙ З РІЗНИМИ НОЗОЛОГІЯМИ
підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальності	016 Спеціальна освіта (Логопедія)
за освітньо-професійною програмою	Спеціальна освіта

Дніпро-Слов'янськ – 2024 р.

Програма атестації з теоретичних та методичних основ виховання дітей з різними нозологіями для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта» спеціальності 016 Спеціальна освіта (Логопедія)

Розробники:

Мамічева О.В., доктор психологічних наук, професор кафедри логопедії та спеціальної психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Дмитрієва І.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри технологій спеціальної та інклюзивної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Омельченко М.С., доктор психологічних наук, професор, завідувачка кафедри спеціальної педагогіки та інклюзії ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Одинченко Л.К., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологій спеціальної та інклюзивної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Кузнецова Т.Г., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної педагогіки та інклюзії ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Кордонєць В.В., кандидат психологічних наук, доцент кафедри логопедії та спеціальної психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Програма розглянута і схвалена на спільному засіданні кафедри логопедії та спеціальної психології, технологій спеціальної та інклюзивної освіти, спеціальної педагогіки та інклюзії.

Протокол №7 від «29» лютого 2024 р.

Завідувач кафедри
спеціальної педагогіки та інклюзії

М.С. Омельченко

Завідувач кафедри
технологій спеціальної та інклюзивної освіти

І.В. Дмитрієва

Завідувач кафедри
логопедії та спеціальної психології

Н.Ю. Малій

Затверджено та рекомендовано до впровадження вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
«21» березня 2024 р., протокол №6

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Атестація з теоретичних та методичних основ виховання дітей із особливими освітніми потребами різних вікових категорій передбачає знання здобувачами основ теорії й методики виховної роботи в закладах освіти різного типу (спеціальній школі, спеціальному закладі дошкільної освіти, спеціальному класі у закладі загальної середньої освіти, навчально-реабілітаційному центрі тощо) та має своїм завданням перевірку рівня професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців у сфері спеціальної освіти, зокрема вихователів дітей із особливими освітніми потребами.

Здобувачі мають розуміти сучасні підходи до організації та змісту корекційно-виховної роботи в контексті Закону України «Про освіту». Кваліфікаційний іспит має за мету перевірити рівень теоретичних знань та практичних умінь і навичок у здобувачів.

Основна мета державного кваліфікаційного оцінювання здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта полягає у визначенні відповідності професійної підготовки здобувачів до освітньої характеристики та Стандарту вищої освіти, рівня їх готовності до самостійної педагогічної діяльності та якості загальних та фахових компетентностей.

Основними принципами при складанні програми були наступні:

1. Зв'язок теорії і методики виховної роботи у спеціальному закладі освіти з дисциплінами психолого-педагогічного циклу.
2. Взаємозв'язок між розділами названих навчальних курсів. Загальний підхід до структури навчальних програм з дисциплін, які включено до державного кваліфікаційного оцінювання.

Кожен здобувач повинен дотримуватися наступних *вимог*:

- 1) визначення основних понять питання: формулювання визначень, базисних категорій і понять; пояснення, тлумачення наведених понять (за необхідності); наведення альтернативних (синонімічних) визначень, якщо такі мають місце; коментар;
- 2) обізнаність з основними світоглядними теоріями та концепціями в галузі корекційної педагогіки, методики виховної роботи, знання професійних обов'язків вихователя й особистісних якостей;
- 3) демонструвати змістовні та якісні відповіді на конкретні питання; знання державно-правових документів, науково-методичної літератури в галузі спеціальної освіти; знання норм педагогічної етики і трудової дисципліни;
- 4) етіологію: причини виникнення порушень розвитку, можливості подальшого розвитку дитини з ООП; сучасний стан наукової проблеми;
- 5) сутність: взаємозв'язок з іншими компонентами системи спеціальної освіти; аналіз цих зв'язків; закономірності розвитку і функціонування;
- 6) практичний аспект: рівень сформованості практичних професійно-педагогічних умінь та володіння методикою виховної роботи;
- 7) власна оцінка: альтернативні погляди, власне бачення способів вирішення проблеми; припущення, їх обґрунтованість.

Здобувачі повинні бути готовими до виконання основних професійних функцій: комунікативної, організаторської, діагностичної, прогностичної, виховної; до високопрофесійного виконання своєї праці на користь суспільству.

Форма Державної кваліфікаційної атестації

Державна кваліфікаційна атестація передбачає перевірку програмних результатів навчання здобувачів шляхом письмової відповіді на екзаменаційний білет, який містить 30 тестів.

Структура Державної кваліфікаційної атестації

Державна кваліфікаційна атестація у формі екзамену проводиться за білетами, складеними відповідно до навчальних програм, за методикою, визначено закладом вищої освіти. Структура білету кожного комплексного атестаційного екзамену передбачає виконання завдань кількістю 30 тестів. Тестові завдання передбачають відповіді на знання питань вище зазначених дисциплін. У кожному білеті (тестовому завданні № ...) представлено тести різних видів:

- на знання теоретичних основ;
- тести відкритої форми (на 1 відповідь, на 2 відповіді, на декілька відповідей); закритої форми; на перехресне знаходження правильних відповідей;
- на визначення спеціальних термінів;
- на доповнення або закінчення речення;
- на доповнення відсутніх компонентів тощо.

Виконання кожного тесту передбачає певну кількість балів. Загальна кількість набраних здобувачами балів складає 100. Після оцінювання відповіді (виконання тестів) визначається загальна кількість балів (від 0 до 100 балів).

До програмних питань пропонується список основної та додаткової літератури.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ І СКЛАДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ АТЕСТАЦІЇ

«ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ООП»

Мета: підготовка майбутніх спеціалістів до самостійної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, а саме: своєчасне виявлення та надання кваліфікованої корекційно-виховної допомоги, як в освітньому процесі, так і в процесах соціальної адаптації та реабілітації, що в свою чергу має забезпечити розвиток особистості кожної дитини.

На державну атестацію виносяться *питання:*

ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ. ЗНАЧЕННЯ ОХОРОННО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА МЕДИЧНИХ ЗАХОДІВ У КОРЕКЦІЙНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Основні підходи до проблеми виховання дітей з особливими потребами в практиці світової і вітчизняної спеціальної педагогіки. Формування особистості дитини – головне завдання спеціального закладу освіти. Особливості виховання дітей у спеціальному закладі освіти, провідна роль діяльності у вихованні. Реалізація принципів виховання у спеціальному закладі освіти. Охоронно-педагогічний режим у спеціальному закладі освіти.

ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В СІМ'Ї ТА В ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ. ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ Й НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ У СПЕЦІАЛЬНИХ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Значення раннього корекційного впливу для розвитку дітей з порушеннями інтелекту. Суспільне дошкільне виховання дітей з порушеннями розумового розвитку в системі спеціальної освіти. Принципи, завдання і зміст корекційно-виховної роботи з дошкільниками. Методи корекційного виховання і навчання дітей з особливими потребами дошкільного віку. Організація навчально-виховного процесу у спеціальних дошкільних закладах. Педагогічний колектив спеціального дошкільного закладу для дітей з порушеннями інтелекту, взаємозв'язок у роботі вчителя-дефектолога і вихователя. Підготовка дітей з особливими потребами до навчання у спеціальній школі.

Етапи становлення образотворчої діяльності дітей дошкільного віку. Особливості формування образотворчої діяльності дошкільників з особливими потребами. Корекційно-розвиваюча спрямованість занять з образотворчої діяльності й конструювання в дошкільних закладах для дітей з порушеннями інтелекту.

Предметне малювання, ліплення, аплікація в загальній структурі програми. Завдання та зміст навчання сюжетному малюванню та ліпленню за роками навчання в спеціальному дошкільному закладі. Зміст пропедевтичної роботи. Розвиток образотворчої задумки у дошкільників. Характеристика допомоги дорослих під час сюжетного та сюжетно-тематичного малювання

та ліплення. Аплікація в спеціальному дошкільному закладі. Види аплікації. Методика навчання. Організація діяльності дітей поза заняттями.

Особливості конструктивної діяльності дошкільників. Місце конструювання в системі корекційно-виховної роботи спеціальних дошкільних закладів.

Загальні принципи планування занять. Планування кварталне та щоденне. Особливості планування в різних вікових групах. Наступність в навчальній та корекційно-виховній роботі.

Ознайомлення з навколишнім. Завдання, форми та методи ознайомлення з навколишнім дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку. Формування уявлень про предметний світ у дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку. Ознайомлення із світом природи дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку. Формування уявлень про соціальне оточення у дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку.

Формування ігрової діяльності. Завдання, форми та методи формування ігрової діяльності у дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку. Методика навчання ігровим діям дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Методика навчання сюжетно-рольовій грі дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Ігри-драматизації у корекційно-педагогічній роботі в СДНЗ.

Організація занять з розвитку рухів дошкільників з особливими потребами. Педагогічні вимоги до заняття. Структура заняття. Зміст занять. Класифікація фізичних вправ за їх корекційним впливом на організм дітей з заїкуванням. Методика і зміст підготовчої частини заняття. Методика і зміст закінчення заняття. Ігровий метод проведення занять. Вивчення рухових ігор з дітьми дошкільного віку.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Мета і завдання виховної роботи в спеціальній школі. Реалізація основних принципів та методів виховання у спеціальній школі. Найбільш суттєві шляхи і засоби вдосконалення виховного процесу у спеціальній школі на сучасному етапі. Забезпечення корекційної спрямованості виховного процесу. Загальні вимоги до змісту позакласної виховної роботи в групі. Основні напрямки виховного процесу. Специфіка й особливості процесу виховання в спеціальному загальноосвітньому навчальному закладі.

ПЛАНУВАННЯ ПОЗАУРОЧНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Сучасні завдання планування позакласної виховної роботи в спеціальних закладах загальної середньої освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, педагогічне прогнозування їх розв'язання.

Функції планування позакласної виховної роботи зі здобувачами освіти спеціальних закладах загальної середньої освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Вимоги до планування. Застосування діагностики у плануванні та проведенні корекційно-виховної роботи у спеціальних закладах загальної середньої освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Види планів позакласної виховної роботи у спеціальній школі. Структура плану, методика його розроблення. Комплексний підхід до планування позакласної корекційно-виховної роботи з учнями з порушеннями інтелектуального розвитку.

МЕТОДИКА ПЕРЕКОНАННЯ УЧНІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ПРОЦЕСІ ПОЗАУРОЧНОЇ КОРЕКЦІЙНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Роль і головне призначення методики переконання в роботі вихователя спеціальних закладах загальної середньої освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Мета, завдання та зміст морального переконання. Система методів переконання. Особливості використання методів переконання з урахуванням інтелектуальних і емоційно-вольових порушень у вихованні учнів різних вікових груп. Корекційно-розвивальні функції методів переконання. Педагогічні умови підвищення ефективності методів переконання в спеціальній школі. Роль інформаційного методу в формуванні свідомості школяра з порушеннями інтелектуального розвитку. Завдання та функції інформаційного методу. Основні вимоги розвитку пізнавального інтересу до інформації. Корекційне значення етичної бесіди в моральному вихованні учнів із інтелектуальними порушеннями. Методика проведення зі школярами із порушеннями інтелектуального розвитку етичних бесід. Специфіка використання пошукового методу в спеціальній школі. Види пошукової діяльності. Етапи пошукової діяльності. Методи дискусійного характеру. Форми проведення дискусії у спеціальній школі. Специфіка та вимоги до організації дискусії з учнями у позакласний час. Елементи застосування методу взаємоосвіти в спеціальній школі.

МЕТОДИКА ПЕДАГОГІЧНОГО СТИМУЛЮВАННЯ УЧНІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ПОЗАУРОЧНІЙ ВИХОВНІЙ РОБОТІ

Педагогічне стимулювання й індивідуальність дитини. Значення педагогічного стимулювання у вихованні учнів спеціальної школи. Характерні особливості методів педагогічної стимулюючої діяльності розумово відсталих школярів. Загальні правила застосування методів педагогічного стимулювання. Методика організації емоційної та педагогічної стимулюючої діяльності школярів із інтелектуальними порушеннями. Особливості використання методу привчання в спеціальній школі. Доцільність використання методу вправ у виховній роботі спеціальної школи, їх типи. Прямі й непрямі вимоги, позитивні, нейтральні й негативні. Особливості методу перспективи в спеціальній школі. Шляхи формування

громадської думки у дитячому колективі. Умови ефективності використання методу доручення у корекційно-виховному процесі спеціальної школи. Основні види заохочень і покарань. Типові помилки і основні умови застосування методів заохочень і покарань у спеціальній школі.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ПОЗАУРОЧНИЙ ЧАС У СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Завдання і зміст позанавчальної діяльності школярів із інтелектуальними порушеннями. Корекційна спрямованість позакласної виховної роботи в спеціальній школі. Форми і види позакласної діяльності учнів.

Гурткова робота, її значення у всебічному розвитку особистості учня спеціальної школи. Види гурткової діяльності. у спеціальній школі інтернатного типу. Методика організації гурткової роботи з учнями з порушеннями інтелектуального розвитку. Демонстрація досягнень, діяльності гуртківців. Значення екскурсій у всебічному розвитку вихованців спеціальної школи. Методика проведення екскурсії у корекційно-виховному процесі. Корекційно-виховне і освітнє значення ігор у виховному процесі спеціальної школи. Методика проведення ігор з учнями різних вікових груп та специфіка керівництва ними.

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОПІДГОТОВКИ В СПЕЦІАЛЬНІЙ ШКОЛІ

Корекційно-освітня та виховна мета самопідготовки у спеціальній школі-інтернаті. Форми взаємозв'язку вчителя і вихователя. Роль вихователя в організації та проведенні самопідготовки з учнями спеціальної школи-інтернату. Основні вимоги до організації учнів щодо виконання домашніх завдань. Структура самопідготовки. Пам'ятки для виконання домашніх завдань, їх функції і призначення. Форми організації самопідготовки учнів. Педагогічні умови підвищення самостійності й активності розумово відсталих школярів у процесі самопідготовки. Диференційний підхід до організації самопідготовки в спеціальній школі.

МЕТОДИКА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ ВИХОВАТЕЛЯ В СПЕЦІАЛЬНИХ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТА ГРУПАХ ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Теоретичний і практичний аспекти вивчення корекційно-розвиткової роботи при порушеннях звуковимови. Етапи корекційно-виховної роботи для дітей із дислалією. Визначення поняття «поліморфна дислалія». Навести приклади поліморфних порушень звуковимови. Розкрити принципи, методику та особливості логопедичної роботи при цьому порушенні.

Робота вихователя з виправлення мовленнєвих порушень у дітей із загальним недорозвиненням мовлення III рівня. Виправлення ЗМН, причини

дефекту. Характеристика III рівня мовленнєвого розвитку. Корекційне навчання дошкільників із ЗМН у дошкільному закладі освіти. Розвиток лексико-граматичних уявлень «розвиток зв'язного мовлення, звукової культури мовлення». Взаємозв'язок у роботі вихователя та логопеда.

Робота вихователя із дітьми з порушеннями мовлення із ФФН. Взаємозв'язок логопеда та вихователя. Особливості планування та проведення бесід із батьками дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). URL: www.ipro.org.ua
2. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/
3. Державний стандарт початкової освіти : Постанова КМУ № 688 від 24.07.2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
4. Закон України «Про дошкільну освіту».
5. Закон України «Про охорону дитинства».
6. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні».
7. Безбородих С.М. Теорія і методика виховання молодших школярів : навч.метод. посіб. Старобільськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2019. 246 с.
8. Вержиховська О.М., Рудзевич І. Л. Теорія і методика виховання дітей в спеціальній школі : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. - 2-ге вид., перероб. та допов. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2016. 291 с.
9. Закон України Про освіту. (за станом на 05.09.2017 № 2145-VIII). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
10. Концепція «Нова Українська школа». URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/>
11. Кордонець В. В. Теоретичний і практичний аспекти корекційно-розвиткової роботи при порушеннях звуковимови. Навчальний посібник. - Слов'янськ: ФОП Підченко Д. Л., 2021. - 143 с.
12. Корекційна психопедагогіка (Олігофренопедагогіка) : навчально-методичний посібник / укл. О.В. Гаяш. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021. 255 с.
13. Миронова С.П. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика. Колектив авторів; за наук. ред. А.А.Колупаєвої, І.М.Дичківської. Рівне: Волинські обереги, 2020. 364 с.
14. Нагорна О. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. Рівне, 2016. 141 с.
15. Положення про спеціальну школу <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjGjdHW3vr3AhUux4sKH>

[VnxDkYQFnoECAUQAQ&url=https%3A%2F%2Fzakon.rada.gov.ua%2Fgo%2F1132-2021-%25D0%25BF&usg=AOvVaw1dPVWjXPC9AmsE0HqW8jIK](https://zakon.rada.gov.ua/f/go%2F1132-2021-%25D0%25BF&usg=AOvVaw1dPVWjXPC9AmsE0HqW8jIK).

16. Програми для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. Виховна робота (5-10 класи) / уклад. А. М. Висоцька. К. : ВГСПО «Нац. Асамблея інвалідів України», 2012. 198 с.
17. Омельченко М.С., Мамічева О.В., Кордонець В.В., Сильченко В.В. Психологічні аспекти корекції емоційно-вольової сфери дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями молодшого шкільного віку. Наукові інновації та передові технології» (Серія «Психологія»), № 9 (23), 2023. С. 101-113.
18. Рібцун Ю. В. Логопсиходіагностика дітей з особливими мовленнєвими потребами як передумова створення освітнього середовища. *Preschool and primary education in European integration and national dimensions : Scientific monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. P. 94-115. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736622>
19. Рібцун Ю. В. Логопсиходіагностика перцептивних процесів дошкільників з функціонально-мовленнєвими труднощами. *Contemporary problems of pedagogy amidst the European integration of educational environment: theory and practice : Scientific monograph*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. P. 351-372. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737296>
20. Бабіч Н., Медицька А. Нові напрями підготовки логопедів в умовах сучасного ринку праці. Спеціальна і інклюзивна освіта: проблеми та перспективи. Тези за матеріалами 15 конференції 17-18 листопада 2022 року / за ред. О. Гаврилова. Кам'янець-Подільський. Видавець Ковальчук О.В. 2022. 282 с.
21. Данілавічюте Е.А., Трофименко Л.І., Ільяна В.М., Рібцун Ю.В. Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення: навчально-методичний посібник. Інститут спеціальної педагогіки і психології НАПН України, 2022. 847 с.
22. Спеціальна педагогіка з історією [Текст] : навч. посіб. для студ. спец. 6.010100 - "Корекційна освіта" / Пахомова Наталія Георгіївна ; Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. - 2-ге вид., випр., перероб. - Полтава : АСМІ, 2012. - 279 с. - Бібліогр. в кінці тем. - Бібліогр.: с. 274-279. - 300 прим. - ISBN 978-966-182-207-7. - (Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis)
23. Тарасова В. В. Навчання та виховання дітей із порушенням інтелекту : навчально-методичний посібник, 2017. Харків. 125 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Вержиховська О.М. Емоційне стимулювання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія:

- Соціально-педагогічна. 2019. Вип. 32. С. 30-40.
2. Вержиховська О.М. Психологопедагогічне вивчення моральної вихованості та моральних якостей молодших школярів. Сучасні проблеми спеціальної освіти: теорія, досвід, інновації: монографія/ за заг. ред. проф. І.В.Татьянчикової. Вип.2. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2018. С.192-234.
 3. Дмитрієва І. В., Одинченко Л. К., Одинченко І. В. Парадигма особистісно-орієнтованого виховання учнів із особливими освітніми потребами. *Теоретичне і методичне забезпечення навчання та виховання осіб із особливими освітніми потребами*: Зб. Наук. праць. Вип. 11. Слов'янськ, ДДПУ, 2021. С. 54-57.
 4. Коваленко, В. Є., Туренко, Н. М. Гурткова робота як засіб соціалізації дітей з інтелектуальними порушеннями. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. №9 (103). С. 78-90.
 5. Ковшар О.В. Формування комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями засобом дидактичних ігор : навчально-методичний посібник / О.В.Ковшар, – Кривий Ріг :КДПУ, 2022. – 62 с.
 6. Мартиненко І.В. Комунікативний тренінг для дошкільників з порушеннями мовлення. Навчально-методичний посібник. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру»,2019. 120 с.
 7. Рібцун Ю.В., Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О., Данілавічюте Е.А., Ільяна В.М., Костенко Т.М., Чеботарьова О.В., Литовченко С.В., Бабяк О.О., Недозим І.В., Омельченко І.М., Блеч Г.О., Трикоз С.В., Гладченко, І.В., Трофименко Л.І., Мартинюк З.С., Довгопола К.С., Жук В.В., Грибань Г.В., Курінна В.Р. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі. Київ: Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. 2021. URL: <https://bit.ly/3mzL8sZ>.
 8. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науковопедагогічних працівників навчальних закладів» № 665 від 01 червня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу:// https://docs.google.com/viewer?url=http://mon.gov.ua/files/normative/2013-11-01/1672/nmon_665_01062013.doc&embedded=false
 9. Одинченко Л.К. Роль ігрової діяльності у вихованні учнів молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту. Теоретичне і методичне забезпечення виховання та навчання осіб з особливими освітніми потребами: Зб.наук.праць: Вип. 8. Слов'янськ, ДДПУ, 2018. С. 184-188.
 - 10.Савіцька Г.І. Врахування особливостей формування моральноетичних норм поведінки в учнів з інтелектуальними порушеннями в освітньому процесі інклюзивного закладу. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 16 том 2 / за ред. М.К.

Шеремет. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2020. С. 240-249.

11. Тарасун В. В., Лопатіна О. В. Індивідуальний підхід до дитини з дизартрією в умовах закладу дошкільної освіти. Наука, освіта, суспільство: інструменти і механізми сучасного інноваційного розвитку : Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 26–27 березня 2021 р.) / ГО «Інститут інноваційної освіти»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. Київ : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2021. 164 с.

«Теоретичні та методичні основи виховання дітей з різними нозологіями»

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Факультет спеціальної освіти

Рівень вищої освіти бакалаврський

Атестація

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

Навчальна дисципліна Теоретичні та методичні основи виховання дітей з різними нозологіями

Форма навчання заочна

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 1

1. Вихідні теоретичні положення, принципи та методи корекційної психопедагогіки дошкільної (10 б.).

2. Сюжетна гра – це діяльність: (1 б.)

- а) відображального характеру;
- б) за наслідуванням;
- в) за інтересом;
- г) предметного характеру.

3. Найбільш тісно розділ програми «Ознайомлення дошкільників з інтелектуальними порушеннями з навколишнім світом» пов'язаний із: (1 б.)

- а) проблемою формування елементарних знань дошкільників з інтелектуальними порушеннями про навколишнє середовище;
- б) розділом «розвиток мовлення»;
- в) напрямом «Елементарні суспільствознавчі знання»;
- г) темою «предметне оточення».

4. Робота з дошкільниками з інтелектуальними порушеннями по формуванню елементарних математичних уявлень починається (1 б.):

- а) з вчать порівнювати множини за кількістю: більше, менше, порівну;
- б) з навчання перетворювати множини, перелічувати предмети в межах 3-х.;
- в) з формування найпростіших вимірювальних навичок;
- г) з розвитку уявлень про множину – вибір та об'єднання предметів за певною ознакою.

5. Дати визначення поняттю (2 б.):

Переказ – це один з видів _____.

6. Специфічними завданнями сенсорного виховання дошкільників з інтелектуальними порушеннями є (3 б.): (за кожен правильну відповідь – 1 б.):

- а) забезпечення можливості більш раннього початку розвитку сприйняття;
- б) обмеженість кола предметів і явищ, необхідних дітям для сприйняття;
- в) необхідність попереднього планування спостереження дітей за об'єктами та явищами навколишнього;
- г) інтенсифікація темпу сенсорного розвитку;
- д) попередня робота з подолання відхилень сенсорного розвитку;
- е) корекція відхилень сенсорного розвитку;

7. Визначте правильну послідовність питань при роботі з картинкою на заняттях по ознайомленню дошкільників з інтелектуальними порушеннями з навколишнім середовищем: (4 б.) (за кожне правильне співвідношення 1 б.):

а)	1. питання зі встановлення зв'язків між зображеними на картинці об'єктами або елементами об'єкта;
б)	2. питання, які організують сприйняття картини у цілому, допомагають з'ясувати загальний зміст картини;

в)	3. питання, які спрямовують на узагальнюючі судження;
г)	4. питання для виділення окремих предметів, діючих осіб, їх дій, ознак.

8. Визначити завдання трудового виховання дошкільників з інтелектуальними порушеннями в підготовчій до школи групі (4-й рік навчання) (4 б.): (1 бал за кожну правильну відповідь):

- а) підготовка дітей до професійно-трудового навчання;
- б) продовження вдосконалення вмінь, формування яких було розпочато на попередніх роках навчання,
- в) визначення професійних інтересів дитини;
- г) скорочення наданої дітям допомоги в процесі безпосереднього виконання недостатньо засвоєних процедур самообслуговування, робіт і доручень з господарсько-побутової праці, операцій ручної праці й праці в природі;
- д) формування в дітей звички застосовувати наявні в них культурно-гігієнічні й інші вміння (мити руки, зберігати порядок у приміщенні тощо.) за власною ініціативою;
- е) збагачення трудового досвіду дитини засобами розширення світогляду;
- є) розширення меж самостійності за допомогою засвоєння нового програмного матеріалу.

9. Визначте первинне порушення при дислалії (1 б.):

- а) вади звуковимови;
- б) порушення складової структури мовлення;
- в) загальне недорозвинення мовлення;
- г) порушення лексико-граматичного рівня мовлення.

10. Доповніть подане речення (2 б.) (за кожну правильну відповідь – 1 б.)

Назвіть напрямки роботи вихователя у групах компенсуючого типу:

1. _____ - провідний;
2. _____ .

11. З метою проведення індивідуальної роботи вихователя з дітьми з мовленнєвими порушеннями в процесі закріплення набутих мовленнєвих навичок молодших дошкільників, доповніть визначення: злиття двох слів в одне (чакар – чай+цукор, мухарі – муха+комарі) - _____ (2 б.)

12. Визначте рівень ЗНМ, за такими особливостями (2 б.): неточне знання та використання багатьох побутових слів; у активному словнику переважно іменники і дієслова; помилки у використанні простих прийменників і маже не використовують складні прийменники; недостатня сформованість граматичних форм мови; способами словотворення майже не користуються; в активному мовленні прості речення;недоліки вимови звуків і порушення структури слова для проведення індивідуальної роботи з логопатами дошкільного віку.

13. За прикладом мовлення визначте рівень ЗНМ у дитини для проведення індивідуальної роботи з логопатами дошкільного віку (3 б.): «ді» - дідусь, «бібі» - машина поїхала, «тіта» - киця, «сиса» - лисиця, граи у м'яч - - просто «м'яч», відкривати-закривати двері – «древ», «тато туту» - тато поїхав, «Вова ода» - Вова хоче пити)

14. Відповідно до спеціальних принципів роботи вихователя в групі для дітей з порушеннями мовлення, співвіднесіть мовленнєве порушення та його характерні особливості (4б) (за кожну правильну відповідь 1б.)

1. Дислалія -	а) розлад членороздільного, артикульованого мовлення;
2. Дизартрія -	б) порушення тембру голосу і звуковимови, обумовлене анатомо-фізіологічними вадами артикуляційного апарату;
3. Ринолалія -	в) порушення вимовної (звукової) сторони мовлення за збереженої іннервації мовленнєвого апарату, що найчастіше проявляється в дитячому віці;
4. Алалія -	г) відсутність або недорозвинення мовлення,

спричинене органічним ураженням мовленнєвих зон кори головного мозку внутрішньоутробно чи в ранньому віці.

15. Розкрийте професійні характеристики вихователя спеціального дошкільного навчального закладу компенсуючого типу (10 б.).

16. До основних закономірностей виховного процесу в спеціальній школі належать (1 б):

- а) взаємозв'язок між метою, змістом і формами виховання (цілеспрямованість виховання); зв'язок між вихованням і діяльністю (діяльнісний характер виховання);
- б) взаємозв'язок між метою, змістом і формами виховання (цілеспрямованість виховання); закономірний зв'язок між розвитком і вихованням (розвивальний характер виховання).
- в) закономірний зв'язок між розвитком і вихованням (розвивальний характер виховання); зв'язок між вихованням і діяльністю (діяльнісний характер виховання);
- г) взаємозв'язок між метою, змістом і формами виховання (цілеспрямованість виховання); закономірний зв'язок між розвитком і вихованням (розвивальний характер виховання); зв'язок між вихованням і діяльністю (діяльнісний характер виховання).

17. Провідним методом морального виховання учнів із особливими освітніми потребами є ... (1 б.).

- а) вправа;
- б) заохочення;
- в) переконання;
- г) привчання і тренування.

18. Пошуковий метод передбачає включення дітей з особливими освітніми потребами в (1 б):

- а) колективний пошук інформації;
- б) самостійне отримання знань з різних джерел і оброблення цієї інформації;
- в) отримання й оброблення інформації від вихователя.

19. Етапи проведення дискусії з учнями з особливими освітніми потребами у позаурочний час (4 б.) (за кожен правильну відповідь – 1 б.):

Оберіть правильні відповіді.

- а) визначення цілей і теми;
- б) збір інформації (знань, суджень, думок, нових ідей, пропозицій) за проблемою, що обговорюється;
- в) розповідь вихователя про моральні ситуації або вчинки;
- г) упорядкування, інтерпретація і спільна оцінка отриманої в ході обговорення інформації;
- г) проведення дидактичної гри;
- д) формулювання висновків у формі визначення морального поняття, поради, пам'ятки, правил поведінки, моральних вимог;
- е) підбиття підсумків, зіставлення мети з отриманими результатами.

20. Розкрийте особливості використання методу педагогічної вимоги у вихованні учнів спеціальної школи. (10 б.).

21. Інклюзивне освітнє середовище – це ... (1 б.).

- а) система, що забезпечує всім учасникам якість освітніх послуг;
- б) система, що передбачає надання додаткової допомоги дітям з особливими освітніми потребами;
- в) система, що забезпечує високий рівень спілкування з учнем та його родиною;
- г) всі відповіді правильні.

22. Модифікація освітньої програми учня з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання – це ... (1 б.).

- а) зміна характеру (способу) подання навчального матеріалу без змін змісту або складності навчальних завдань;

- б) зміна змісту, обсягу і/або понятійної складності навчального матеріалу, зміна характеру (способу) навчання; дитина вивчає не те саме, що вивчають решта дітей класу;
- в) зміна характеру (способу) подання навчального матеріалу та кількості завдань.

23. Схвалення позитивних дій і вчинків з метою спонукання вихованців до їх повторення характеризує метод (1 б.):

- а) педагогічної вимоги;
- б) привчання;
- в) заохочення.

24. Самопідготовка в спеціальній школі для дітей із особливими освітніми потребами – це ... (1 б.).

- а) повторення і закріплення вивченого матеріалу на уроках під керівництвом вихователя;
- б) самостійна робота учнів з підготовки домашнього завдання під керівництвом вихователя;
- в) виконання учнями завдань з метою поглиблення знань, закріплення вмінь і навичок.

25. Індивідуальну програму розвитку (ІПР) дитини з ООП в умовах інклюзивного навчання розробляють (6 б.) (за кожну правильну відповідь – 1 б.):

Позначте всі потрібні відповіді.

- а) вчитель;
- б) асистент вчителя;
- в) представник адміністрації;
- г) спеціальні педагоги (логопед та дефектолог);
- г) практичний або соціальний психолог;
- д) батьки дитини;
- е) представник інклюзивно-ресурсного центру.

26. Встановіть співвідношення між ознаками ключових компетентностей, визначених Типовою програмою початкової освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, відповідно до Концепції Нової української школи (4 б.):

- володіння державною мовою;	а) передбачає елементарні уміння та навички (в межах мовленнєвих можливостей) усно і письмово висловлювати свої думки, усвідомлення ролі мови для спілкування та культурного самовираження;
- можливість спілкуватися рідною мовою (в межах пізнавальних можливостей);	б) передбачає формування пізнавального досвіду, прагнення самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;
- компетентність у галузі природничих наук;	в) передбачає сформованість уявлень щодо екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання та збереження природних ресурсів;
- екологічна компетентність.	г) передбачає використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади.

27. Доповніть подане речення (2 б.).

Привчання – це метод організації планомірного та інтенсивного виконання учнями з інтелектуальними порушеннями

28. Допишіть відсутні компоненти (4 б.) (за кожну правильну відповідь – 1 б.).

До методів формування в учнів із особливими освітніми потребами суспільної свідомості

належать: розповідь, ..., приклад, ..., ...,

29. Допишіть відсутні компоненти (3 б.) (за кожну правильну відповідь – 1 б.).

Основними функціями оцінювання стану вихованості учнів з особливими освітніми потребами є: контролююча, ...,

30. Розкрийте методику застосування інформаційного метода з метою формування свідомості та переконання особистості учня з особливими освітніми потребами. (10 б.)

Загальна кількість балів - 100

Затверджено на засіданні вченої ради факультету спеціальної освіти.
Протокол № 6 від 16 лютого 2023 року.

Екзаменатори: _____ доц. Л. К. Одинченко

Завідувачі кафедр: _____ проф. І. В. Дмитрієва

_____ проф. М. С. Омельченко

_____ доц. Н. Ю. Малій

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО(БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Шкала оцінювання, ECTS	Стандартна оцінка	<u>Критерії оцінювання</u>
90 – 100	відмінно	Повно, змістовно і аргументовано викладає програмний матеріал. У своїх відповідях спирається на наукові дослідження вчених, користується прийомами порівняльного аналізу, узагальнення, наводить власні приклади та пояснює їх. Проявляє творчий підхід при вирішенні проблеми. Виявляє схильність до науково-дослідної роботи.
		Правильно, свідомо, усно і письмово, у повному обсязі викладає програмний матеріал; виділяючи основні положення. Проявляє творчий підхід до розкриття (проблеми) теми. Досконало реалізує набуті знання, вміння, навички з практикою.
		У повному обсязі виявляє знання програмного матеріалу. Чітко і свідомо викладає програмний матеріал в усній і письмовій формі. У своїх відповідях поєднує знання теорії з практикою; виділяє основні положення проблеми. Проявляє елементи творчого підходу при вирішенні актуальних проблем спеціальної науки.
75 – 89	добре	Виявляє знання загального змісту курсу. При розкритті програмного матеріалу наводить власні приклади. Відтворює основні положення програмного матеріалу, але недостатньо творчо вирішує суть проблеми.
		Виявляє певні знання змісту дисципліни але недостатньо повно розкриває суть теми. При цьому легко виправляє недоліки у відповіді, відзначені викладачем. Наводить власні приклади при відтворенні програмного матеріалу. Правильно але не зовсім точно використовує знання, вміння, навички відповідаючи на поставлені запитання.
		Основний програмний матеріал відтворює з деякими неточностями. Має труднощі в аргументації, виділенні суттєвих сторін матеріалу, в наведенні прикладів. Легко виправляє помилки за допомогою навідних запитань.
60 – 74	задовільно	Допускає помилки при відтворенні змісту теми, зазнає труднощів в їх усуненні. Відповіді на запитання не повні. Зазнає труднощів у використанні на практиці отриманих знань, вмінь, навичок. В цілому програмний матеріал засвоєний частково.
		При викладі змісту дисципліни зазнає певних труднощів. Допускає значну кількість помилок у відтворенні програмного матеріалу. Слабо володіє навчальним матеріалом, розкриває суть його змісту. Не досить чітко поєднує набуті знання з практикою.
		Відповідь характеризується фрагментарністю, не відображає суті проблеми науки, одне із запитань зовсім не розкрито. Студент слабо орієнтується в програмному матеріалі, не здатний використовувати допомогу викладача у формі додаткових запитань.
35 – 59	незадовільно	Відмічено незнання основного змісту курсу, орієнтується лише в розкритті окремих положень. У відповідях допускає грубі помилки.
		Виявлено незнання основного змісту курсу. У відповідях використовує окремі аспекти предмету.
		Зовсім не засвоєно програмний матеріал. Відповіді не відповідають змісту курсу.

1 – 34	Неприйнято	Особа повністю не володіє програмним матеріалом. Від відповіді відмовляється.
--------	------------	---

Шкала оцінювання:

90 – 100 балів – відмінно

75 – 89 балів – добре

60 – 74 балів – задовільно

35 – 59 балів – незадовільно, з можливістю повторного складання

1 – 34 бали – незадовільно, з обов'язковим повторним курсом

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Оцінка “**відмінно**” виставляється, якщо здобувач:

- виявив засвоєння програмного матеріалу в повному обсязі;
- безпомилково викладає програмний матеріал усно і письмово;
- свідомо викладає програмний матеріал; виділяє головні положення; користується прийомами порівняльного аналізу узагальнення, наводить приклади, доведення;
- вміло використовує знання, вміння, навички на практиці;
- точно відтворює весь матеріал;
- володіє основами теорії творчості, виявляє творчий підхід до розкриття сутності явищ, володіє прийомами професійного удосконалення, педагогічної взаємодії творчого розвитку дітей.

Оцінка “**добре**” виставляється, якщо здобувач:

- виявив достатні знання зі спеціальних методик навчання в спеціальній школі; допускає неточність в формулюванні сутності явищ;
- в усних і письмових відповідях допускає неточності; легко виправляє недоліки, відзначені викладачем;
- свідомо викладає матеріал, не завжди може виділити суттєві сторони матеріалу; користується прийомами порівняльного аналізу, узагальнення, наводить приклади при розкритті програмного матеріалу;
- вміло використовує знання, вміння, навички на практиці. Зазнає труднощі в їх застосуванні в умовах, що змінюються;
- відтворює основний програмний матеріал;
- володіє основами творчості, виявляє творчий підхід до розкриття частини засвоєного матеріалу; не завжди раціонально використовує прийоми професійного удосконалення, педагогічних взаємодій, творчого розвитку дітей.

Оцінка “**задовільно**” виставляється при умові, що здобувач:

- виявив засвоєння основного програмного матеріалу; відповіді потребують

додаткового роз'яснення питань;

- в усних і письмових відповідях допускає помилки, зазнає труднощі в їх усуненні;
- зазнає утруднення в розкритті змісту основних понять у підготовці відповідей на змінені запитання; не завжди користується прийомами порівняльного аналізу, узагальнення, наводить приклади;
- правильно використовує знання, вміння, навички лише в стандартних ситуаціях;
- допускає неточності, помилки у відтворенні програмного матеріалу;
- слабо володіє основами теорії творчості, розкриває сутність явищ, понять на рівні відтворення. Зазнає труднощі у використанні прийомів педагогічного удосконалення, педагогічної взаємодії, творчого розвитку дітей.

Оцінка "незадовільно" виставляється, якщо здобувач:

- виявив недостатні знання зі спеціальних методик навчання в спеціальній школі;
- у власних відповідях допускає грубі помилки;
- свідомо відтворює лише частину уявлень, понять. Зазнає труднощі у виділенні в матеріалі головних положень у використанні прийомів порівняльного аналізу, узагальнення;
- зазнає труднощі у використанні на практиці одержаних знань, вмінь, навичок;
- відтворює лише частину програмного матеріалу;
- не володіє основами творчості, не виявляє творчий підхід до розкриття сутності явищ, понять; не володіє прийомами творчого удосконалення, організації педагогічного спілкування, творчого розвитку дітей.

Оцінка "не прийнято" виставляється, якщо студент:

- студент повністю не володіє програмним матеріалом;
- від відповіді відмовляється.

Підписи авторів програми:

докт. психол. наук, проф. Мамічева О.В.

докт. пед. наук, проф. Дмитрієва І. В.

докт. психол. наук, проф. Омельченко М. С.

канд. пед. наук, доц. Одинченко Л.К.

канд. пед. наук, доц. Кузнецова Т.Г.